

Культура 10

03-21-2026

Тиждень #26

Лекція #6:

*Українське малярство XIX ст.
(прозірки 35 - закінчення)*

Завдання (з книжки *Українська Культура II*):

Прочитати:

Лекція #7:

*Українські малярі імпресіоністи XIX-XX ст.
ст. 42 - 44.*

Виконати:

«Закріплення» на ст. 44, питання 1-5 в книжці Українська Культура II.

УКРАЇНСЬКІ МАЛЯРІ-ІМПРЕСІОНІСТИ ХІХ-ХХ ст.

Під кінець ХІХ століття почалася своєрідна революція в мистецтві. Малярі взяли за звичай шукати нових творчих засобів для вираження ідей, які перевертали традиційні поняття про мистецтво. Першим таким модерним стилем був імпресіонізм, що виник у Франції у 1870-их роках. Свою назву імпресіонізм взяв від назви однієї з перших картин, намальованих у цьому стилі — картини К. Моне "Імпресія, схід сонця". Картини у стилі імпресіонізму відзначаються великим багатством кольорів. Імпресіоністи творять образ, вживаючи короткі риси пензля і накладаючи побіч себе незмішані фарби, які око на певній віддалі сполучає в гармонійну цілість.

Імпресіоністи любили зосереджуватись у своїх картинах на схопленні впливу світла і тіні на забарвлення предметів. Вони — перші з мистців, що вийшли з майстерень малювати надворі прямо з природи, де найкраще можна схопити гру світла і тіні, головню при русі сонця протягом дня.

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНСЬКІ ІМПРЕСІОНІСТИ

У той час щораз більше українців намагались вивчати малярство у Західній Європі, щоб краще ознайомитись з новими течіями на Заході.

Імпресіонізм знайшов багато прихильників серед українських мистців. Для них була близькою його багатобарвність і зображення природи у яскравих кольорах.

*О. Новаківський, Автопортрет.
1911. Олія.*

МАРІЯ БАШКІРЦЕВА, перша з українських мистців, захопилась імпресіонізмом. Вона здобула чималу славу у Франції, де прожила більшу частину свого короткого життя. Її картини знаходяться у французьких музеях.

ОЛЕКСАНДР МУРАШКО став імпресіоністом під впливом подорожей за кордон, а найбільше до Парижу. Відповідно до цього він дещо відійшов від реалізму з його зосередженням на сюжеті (тематичі) і спрямував більшу увагу на такі технічні аспекти, як кольорація, вплив освітлення та рух пензля. У його картинах переважають яскраві кольори. Мурашко був одним із перших

українських малярів, які брали участь у міжнародних виставках. Він здобув велике признание у Західній Європі, тому його картини знаходяться в багатьох музеях і приватних колекціях за кордоном. Коли у 1918 р. створилась незалежна українська держава, Мурашко став одним із організаторів Української Академії Мистецтв у Києві. Можливо через це його було вбито на вулиці Києва в перших місяцях більшовицької окупації.

ОЛЕКСА НОВАКІВСЬКИЙ вважається найбільшим українським імпресіоністом. Його картини відзначаються динамічним висловом та емоційним (експресивним) використанням кольорів. Свій великий талант Новаківський виявив у різних жанрах: пейзажі (Карпат, заходу сонця, собору св. Юра у Львові), портрети (дружини, митрополита А. Шептицького та інших діячів, численні автопортрети), історичні портрети (князя Осьмомисла, Довбуша), алегоричні композиції ("Пробудження", "Мистецтво", "Наука", "Народна Пісня"), натюрморти і т. д. Під впливом переживань з Першої світової війни, Новаківський почав малювати у стилі символічного експресіонізму у відповідь на катаклізми своєї доби (експресіонізм прагне розкрити внутрішнє сприйняття подій людиною, її емоційні переживання, жертвуючи цьому реальне зображення предметів чи подій). В своїх символічних композиціях він намагався втілити філософічні роздуми про зміст і драму людського життя. Навіть природа у його натюрмортах експресивна, і відчувається прагнення мистця знайти відраду в красі та багатстві природи. Окрема заслуга Новаківського — це створення мистецької школи (при фінансовій підтримці митрополита А. Шептицького), з якої вийшло близько 60 малярів високої кляси.

*І. Труш. Портрет Лесі Українки.
1900, олія.*

ІВАН ТРУШ був майстром пейзажу (краєвидів) у стилі імпресіонізму. На особливу увагу заслуговують його краєвиди Києва та берегів Дніпра, Карпат, Криму, Єгипту, Італії. Труш також створив відомі портрети Франка, Лесі Українки та інших діячів української культури. Загальновідома його картина "Гагілки", в якій відчувається бадьорий настрій молоді з приходом весни.

ВАСИЛЬ КРИЧЕВСЬКИЙ поєднував імпресіонізм з мотивами народного й староукраїнського мистецтва. Особливе місце належить його чудовим пейзажам. Кричевський був мистцем багатогранної творчої діяльності, до якої входили: архітектура, графіка, декорації для театру й фільмів, мистецтвознавство.

О. Кульчицька, *Діти на леваді*. 1908. олія.

ОЛЕНА КУЛЬЧИЦЬКА малювала різними фарбами (олією, акварелю, темперою) і на різні теми: портрети, краєвиди (переважно Карпат), картини на історичні та побутові теми і з гуцульської мітології. Також творила книжкові ілюстрації, особливо для дитячих видань. Багато черпала з українського народного мистецтва. Великою цінністю є її акварелі народного одягу й архітектури земель Західньої України.

Пояснення слів

алегоричний — allegorical, symbolic
забарвлення — coloring

відзначитися — to be distinguished
поняття — idea, concept

Закріплення

1. В чому полягав імпресіоністичний стиль?
2. Чому імпресіонізм знайшов прихильників серед українських мистців?
3. Назвіть найвизначніших українських малярів-імпресіоністів.
4. Яке значення мало те, що багато молодих українських малярів вивчало малярство у Західній Європі?
5. Опишіть виховну діяльність малярів О. Мурашка та О. Новаківського.

Вправа — сполучіть колони

1. Олекса Новаківський	імпресіоністка, здобула славу в Парижі
2. Олександр Мурашко	портрети І. Франка, Л. Українки та ін.
3. Олена Кульчицька	найбільший український імпресіоніст
4. Василь Кричевський	покинув реалізм і став імпресіоністом
5. Марія Башкірцева	створила альбом народного одягу
6. Іван Труш	працював у архітектурі, графіці та ін.